

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Giltig från: 2026-01-02

Innehållsansvar: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Giltig till: 2026-11-30

Granskad av: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Godkänd av: Ulla Delfs Moss, (ullmo9), Regionområdeschef

Iordningsställande av orala mixturer på vårdenhet på sjukhus

Tillägg till [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen.pdf](#)

Innehållsförteckning

Syfte.....	1
Allmänt.....	1
Beställning.....	2
Arbetsbeskrivning	3
Uppföljning och utvärdering	5
Relaterad information.....	5
Bilaga 1 Instruktion för iordningställande av mixtur	6
Bilaga 2 Dokumentation över iordningställd oral mixtur	7

Syfte

Dokumentets syfte är att beskriva hur iordningställande av pulver/granulat till oral suspension (till exempel antibiotikamixturer), nedan kallat orala mixturer, ska utföras och dokumenteras på vårdenhet på sjukhus.

Allmänt

Det skiljer om orala mixturer måste beredas (spädas) på apotek innan läkemedlet lämnas ut till vårdenhet eller om apoteket kan leverera läkemedlet ospätt. Det är läkemedlets godkända produktinformation som avgör vad som är möjligt.

I normalfallet levereras alla orala mixturer i färdigspädd form från RGL (Apoteket AB) till vårdenheter i VGR. Dock finns alternativet att beställa oral mixtur i ospädd form för att senare iordningställa på vårdenhet under vissa förutsättningar:

- att beställning sker enligt särskilt förfarande
- att iordningställandet utförs enligt tillverkarens anvisning och arbetsbeskrivning
- att iordningställandet dokumenteras

Dessa förutsättningar beskrivs i avsnitt Beställning respektive Arbetsbeskrivning nedan.

Allmänt om iordningställande av oral mixtur på vårdenhet

Verksamhetschef i berörd verksamhet ansvarar för att legitimerad personal (sjuksköterska eller farmaceut) som utför iordningställande av mixturer har erforderlig kompetens och färdigheter för dessa arbetsuppgifter, samt att en riskbedömning utförts för att säkerställa att förutsättningar finns för att iordningställa orala mixturer enligt denna rutin innan mixtur iordningställs på enheten. Särskilt framtagen spädningsutrustning eller annan minst likvärdig skyddsutrustning ska användas. Genom att följa denna rutin minimeras risken för korskontamination och hypersensibilisering av eventuellt antibiotikadamm, genom att läkemedlet varken kontamineras eller sprids till omgivningen. Medarbetare som visat tecken på antibiotikaöverkänslighet ska undvika att iordningställa antibiotika.

Beställning

Läkemedel som kan beställas ospädda framgår på [Antibiotikamixturer - Vårdgivarwebben Västra Götalandsregionen](#). Vid frågor, kontakta Sjukvårdsapotek VGR/lokalt på förvaltningen, se [Kontaktuppgifter](#).

Vid tillfälligt behov:

Vid behov av att beställa mixtur i ospädd form vid enskilt tillfälle, ska RGL kontaktas per telefon direkt efter stopptiden för aktuell beställning i Hamlet och meddela att det är ospädd flaska som ska levereras (ca kl 9:30 vid normalorder). Se [Kontaktuppgifter](#). Kontaktas inte RGL vid rätt tidpunkt, kommer RGL leverera färdigspädd mixtur.

Vid kontinuerligt behov:

Om vårdenheten alltid önskar beställa mixturer i ospädd form för att senare iordningställa ska denna uppgift lämnas till Sjukvårdsapotek VGR/lokalt på förvaltningen, se [Kontaktuppgifter](#). När vårdenheten

sedan beställer den orala mixturen i Hamlet kommer RGL att leverera den i ospädd form.

Beställning av vatten och hjälpmedel

Renat vatten beställs i Hamlet, se ”Vatten, krav och hållbarhet” nedan.

Mätglas och adaptrar beställs från Marknadsplatsen:

Artikelnummer	Artikelbenämning	Antal
114056849	Mätglas	64 st
114057094	Spädningsadapter, engångs	100 st

Arbetsbeskrivning

Iordningställandet ska utföras enligt denna rutin och med den mängd vatten som framgår enligt tillverkarens instruktioner (på förpackningen, i bipacksedel eller produktresumé/FASS).

Iordningställande av mixtur ska utföras av legitimerad sjuksköterska eller farmaceut enligt ”Instruktion för iordningställande av mixtur” (bilaga 1) och dokumenteras på blankett ”Dokumentation över iordningställd oral mixtur” (bilaga 2).

Instruktion för iordningställande av mixtur (bilaga 1) ska finnas anslagen på platsen för iordningställandet. Blankett för dokumentation över iordningställd oral mixtur (bilaga 2) ska skrivas ut och finnas på platsen för iordningställandet.



Bild 1. Mixtur, engångsadapter och mätglas med engångsadapter.

Plats för iordningställandet och utrustning

Finns säkerhetsbänk ska iordningställandet ske där. I annat fall ska det finnas en avsedd plats för iordningställandet. Lokala skyddsinstruktioner för läkemedel med bedömd arbetsmiljörisk ska följas.

Använd utrustning ska minimera risken för korskontamination och hypersensibilisering. I samtliga fall ska handskar och underlägg med plastad undersida användas.

Utrustningen består av tre mätglas (uppmärkta för separat användning för penicilliner, cefalosporiner respektive övriga antibiotika/andra

läkemedel) i kombination med en särskilt utformad engångsadapter som sätts på mätglaset. Adaptern minimerar risk för spridning av läkemedelsdamm. Alternativt kan likvärdig utrustning användas, till exempel sterila engångssprutor i säkerhetsbänk.

Mer information finns i kapitel 5 Iordningställande och administrering/överlämnande och kapitel 8 Arbetsmiljöaspekter i [Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen.pdf \(vgregion.se\)](https://vgregion.se).

Åtgärder vid spill

- Vid spill på hud, skölj omedelbart med rikligt med vatten.
- Vid stänk i ögon, skölj genast och rikligt med ögonsköljvätska eller vatten. Ta ur eventuella kontaktlinser. Kontakta ögonläkare vid kvarstående besvär.
- Vid spill på arbetskläder, byt genast. Vid stort spill hanteras textilierna som kraftigt förorenad tvätt.
- Vid spill på ytor, sug upp läkemedel med torkduk, eventuellt fuktad med vatten. Torka därefter av ytan med vatten och sedan ytdesinfektion med tensid. Arbeta med torkduk utifrån och in för att minimera spridning.

Vatten, krav och hållbarhet

Vatten som används vid iordningställande ska lägst uppfylla krav för renat vatten (aqua purificata) enligt Europafarmakopén, inklusive sterilt vatten/spolvätskor.

- Brytningsdatum och klockslag samt signum ska antecknas på vattenflaskan.
- Bruten flaska ska användas inom 24 timmar vid förvaring i rumstemperatur.
- Om ampuller med sterilt vatten används ska eventuellt överblivet vatten kasseras efter iordningställande.

Avfallshantering

Engångsadaptern ska kasseras efter varje spädning för att minimera risken för spridning av läkemedelsdamm. Adaptern är försedd med en ”flärp” för att enkelt kunna avlägsnas och ska kasseras utan beröring av den koniska delen som kan innehålla spår av läkemedel. Adaptern avlägsnas/kasseras genom att först rikta adaptern mot behållare för läkemedelsavfall och därefter trycka med tummen bakom flärpen för att på så sätt knäppa av adaptern ned i behållaren. För mer information se

[Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen](#) och [Sorteringsguide läkemedelsavfall \(vgregion.se\)](#)

Avvikelser

Fel som riskerar att uppstå eller uppstått i samband med iordningställandet ska rapporteras i MedControl PRO.

Uppföljning och utvärdering

Iordningställandet ska dokumenteras, enligt bilaga 1 och 2.

Dokumentationen ska sparas på enheten i minst 2 år. Dokumentationen kommer att samlas in av Sjukvårdsapotek VGR på lokal förvaltning för vidare redovisning till Läkemedelsverket.

Vidare ska en sammanställning av rapporterade avvikelser kopplade iordningställande av orala mixturer enligt denna rutin, redovisas av Sjukvårdsapotek VGR till Läkemedelsverket.

Redovisningen av dokumentation och avvikelser är ett krav enligt ett dispensbeslut från Läkemedelsverket. Dispensbeslutet ligger till grund för att vårdenheter på sjukhus i VGR ska kunna iordningställa sådana mixturer som i vanliga fall måste beredas på apotek innan utlämnandet.

Relaterad information

Bilaga 1 Instruktion för iordningställande av mixtur – *denna ska finnas anslagen på enheten.*

Bilaga 2 Dokumentation över iordningställd oral mixtur – *ifylld dokumentation ska sparas på enheten*

[Regional rutin för läkemedelshantering i Västra Götalandsregionen.pdf](#)

Mall för bedömning av arbetsmiljörisk: [Lokal riskbedömning och åtgärdsplan Läkemedel med arbetsmiljörisk \(Word\)](#)

[Svensk läkemedelsstandard | Läkemedelsverket](#), se avsnittet ”Förvaring, märkning, lagrings- och användningstider för läkemedel”

Bilaga 1 Instruktion för iordningställande av mixtur

Iordningställande av antibiotika görs på en avskild plats avsedd för detta. Arbeta i dragskåp eller säkerhetsbänk om sådan finns. Separata mätglas används för penicillin, cefalosporin, respektive övriga antibiotika/andra läkemedel. Alternativt kan engångssprutor användas. Var då extra noga med att hålla vattnet försiktigt för att undvika att läkemedelsdamm virvlar ut i rummet.

Arbeta lugnt och metodiskt

- Välj rätt mätglas (eller använd engångsspruta).
- Diska mätglaset och skölj så det inte längre skummar. Skölj mätglaset med sterilt/renat vatten innan användning.
- Sprita händerna. Ta på engångshandskar. Rengör bänkytan med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel.
- Ta fram underlägg med plastad undersida.
- Mät upp angiven mängd sterilt/renat vatten i mätglaset eller sprutan. Mängden vatten anges på förpackningen (alternativt under hanteringsanvisning i bipacksedel eller produktresumé).
- Om ny vattenflaska öppnas, anteckna datum, tid och ditt signum på flaskan (hållbar 24 timmar i rumstemperatur).
- Fäst en engångsadapter på mätglaset.
- Tillsätt vattnet långsamt enligt instruktion på förpackningen. Håll adaptern mot flaskans mynning hela tiden vattnet överförs. OBS! Läs instruktionen på förpackningen. Ibland ska man tillsätta lite vatten i taget och skaka emellan.
- Avlägsna adapter och mätglas. Förslut flaskan och skaka tills mixturen är homogen.
- Anteckna datum för iordningställande och ditt signum på flaskan.
- Kassera engångsmaterial i avfallsbehållare för läkemedelsavfall.
- Skölj mätglaset med sterilt/renat vatten och häng ev. mätglaset upp och ner i kabinettet för torkning.
- Fukttorka bänkytor på arbetsplatsen med vatten och därefter med alkoholbaserat ytdesinfektionsmedel.
- Tvätta händer vid avslutat arbete.
- Dokumentera datum, namn, styrka och läkemedelsform på läkemedlet, batchnummer och mängd vatten som har tillsatts samt signum på den som har iordningställt. Använd blankett *Dokumentation över iordningställd oral mixtur* (bilaga 2). Dokumentationen sparas minst 2 år på enheten.
- Allt använt engångsmaterial slängs i behållare för läkemedelsavfall.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Västra Götalandsregionen

Innehållsansvar: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Granskad av: Frida Hagnestål, (friha22), Apotekare

Godkänd av: Ulla Delfs Moss, (ullmo9), Regionområdeschef

Dokument-ID: RHS9924-923386695-743

Version: 2.0

Giltig från: 2026-01-02

Giltig till: 2026-11-30